Standpunt Shared Space

Door: Kennis Over Zien: Expertisegroep Toegankelijkheid
Datum: 12 september 2024 / vastgesteld

Shared Space is een relatief nieuwe manier om naar de inrichting van de fysieke buitenruimte te kijken, waarbij de strikte scheiding van verkeersstromen wordt losgelaten. Het concept gaat echter verder dan alleen de verkeersaspecten. Het idee van 'ruimte delen' begint op wijkniveau, waar de gebruikers samen met de lokale overheden beslissen hoe ze de ruimte willen gebruiken en vormgeven. De gebruikers van een Shared Space gebied zijn daarmee tevens ook 'mede-eigenaar' van dit gebied. Zij zullen zich medeverantwoordelijk moeten, mogen en kunnen voelen voor het gedrag hierbinnen. Dit betekent automatisch dat drukke gebieden met veel externe bezoekers, zoals regionale winkelgebieden, grote OV-knooppunten of doorgaande verkeersroutes, zich niet lenen voor Shared Space.

Shared Space biedt in essentie kansen voor een vrijer en doelmatiger gebruik van de ruimte. Een verblijfsgebied waar 'elkaar de ruimte geven' als gedragsnorm geldt, biedt positieve mogelijkheden voor mensen met een beperking. Deze positieve uitgangspunten moeten optimaal worden benut. Elke verkeerskundige uitvoering, dus ook Shared Space, kent echter risico's. In het bijzonder is daarbij aandacht vereist voor kwetsbare doelgroepen en stille voertuigen. Omdat door het mengen van verkeersstromen een relatief chaotisch verkeersbeeld kan ontstaan, betreft dit vooral mensen met een visuele en/of verstandelijke beperking, kinderen en ouderen. Dit stelt hoge eisen aan de inrichting en het ontwerp. Shared Space kan dus niet zondermeer toegepast worden. Richtinggevend zijn de volgende uitgangspunten:

- Shared Space dient alleen toegepast te worden in gebieden waar de vereiste gemeenschapszin ook verwacht mag worden. Vaak zullen dit kleinschalige projecten zijn waar de gebruiker zich mede-eigenaar voelt.
- Om de toegankelijkheid te waarborgen vereist Shared Space vóóraf een gedragen mandaat van de gebiedsbewoners en ervaringsdeskundigen.
- De inrichting en entree van de ruimte moet zodanig zijn dat het alle verkeersdeelnemers, dus ook de niet-gebiedsbewoners, dwingt om elkaar op een gelijkwaardig niveau de ruimte te geven.

- De gelijkwaardigheid kan alleen tot stand komen wanneer de snelheidsverschillen in en rondom het Shared-Space gebied klein zijn. Shared Space dient enkel te worden toegepast in verblijfsgebieden met een maximale snelheid van 30km/uur**.** Doorgaand auto- en fietsverkeer moet een passend alternatief worden geboden.
- Hoewel de reguliere verkeersregels van kracht blijven, is handhaving van de gedragsnorm vereist. Bij het realiseren van Shared Space is het belangrijk om zowel vóóraf als achteraf blijvend aandacht te vragen voor het gewenste gedrag en dat positief te coachen.
- Shared Space is voornamelijk voetgangersdomein. Voertuigen (auto's, (brom)fietsen etc.) zijn te gast en moeten zich ook als gast voelen. Door de inrichting en sociale controle moet het onaantrekkelijk zijn om je als gebruiker gevaarlijk tegenover anderen te gedragen.
- De inrichting van een Shared Space gebied moet voldoende structuur bieden voor kwetsbare mensen, zodat zij min of meer automatisch in staat worden gesteld om hun eventuele beperkingen te compenseren. Denk hierbij aan het inzetten in het gehele gebied van duidelijke gidslijnen, obstakelvrije routes, vrije zichtlijnen, voldoende veilige doorkruisings- en oversteekmogelijkheden en het creëren van duidelijk herkenbare, veilige zones, de zogenaamde *Safe Spaces*, waar de voetganger geen ander verkeer tegenkomt.
- Alvorens de verkeersruimte in te richten is het noodzakelijk om toegankelijkheidsexperts te consulteren en (via hen) gebruikersonderzoek te doen. Na de ingebruikname moeten de ervaringen worden geëvalueerd en eventuele problemen worden opgelost. Dit dient proactief te gebeuren.

Iedereen moet volwaardig mee kunnen doen in de maatschappij. Dat vereist dat we met elkaar de beschikbare ruimte gelijkwaardig en veilig delen. De optie Shared Space kan daarbij alleen toegepast worden als het aansluit bij de behoeften en wensen van de buurt en het vereiste gedrag breed wordt omarmd door de gebruikers. Veilige toepassing van Shared Space vereist een voor alle doelgroepen herkenbare inrichting, en duidelijke en langdurig, herhaalde uitleg. Als niet voldaan kan worden aan de genoemde uitgangspunten, wordt het afgeraden Shared Space te gebruiken als inrichting.